

PAPER DETAILS

TITLE: MEVLEVÎ SEYH YAHYA AYSÎ VE MANZÛME-I SALÂT'I

AUTHORS: Zahir SÜSLÜ

PAGES: 134-145

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/910598>

MEVLEVÎ ŞEYH YAHYA AYŞÎ VE MANZÛME-İ SALÂT'I

Zahir SÜSLÜ

Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Arş. Gör.,
e-posta: zahir.suslu@batman.edu.tr
Orcid: 0000-0002-9518-7597

Geliş Tarihi/Received:

27.11.2019

Kabul Tarihi/Accepted:

19.12.2019

e-Yayım/e-Printed:

31.12.2019

ÖZ

Klasik Türk edebiyatı İslam dinini referans alan bir edebiyattır. Fıkıh ilmi de kaynağı Kuran-ı Kerim ve sünnet olan bir disiplindir. Klasik Türk edebiyatı dönemi içerisinde fıkıh/ilmiyel türünde birçok manzûm eser yazılmıştır. Bazen de şairler tarafından bu ilmin önemli görülen namaz, hac, zekat, miras hukuku gibi bazı bölümleri telif veya tercüme edilmiştir. Mevlevî Şeyh Yahya Ayşî'nin "Manzûme-i Salât"ı da fıkıhın muâmelât bölümünden namaz ibadetinin anlatıldığı bir eserdir. Makale; eserin nüshası, müellifi, yazılış tarihi ve sebebi, şekil özellikleri, muhtevası, dil ve üslubu hakkında bilgi ve en son metnin transkripsiyonundan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: manzûme, salât, Ayşî, Klasik Türk edebiyatı, Türk İslam edebiyatı

MEVLEVÎ SHEİKH YAHYA AYSİ AND HIS WORK MANZUME-İ SALAT

ABSTRACT

Classical Turkish literature is a literature referring to Islamic religion and fiqh is a discipline whose source is the Holy Quran and Sunnah. Some parts of fiqh such as prayer, pilgrimage, zekat, inheritance law were copyrighted or translated as well as many verse works in the form of fiqh / Islamic catechism were written during the period of classical Turkish literature. Mevlevi Sheikh Yahya Ayşî's Manzûme-i Salât is a work that tells the prayer worship from the muâmelât section of fiqh. This article consists of the text, author, date and reason of writing, features of the genre, content, information about language and style and lastly the transcription of this text.

Keywords: poem, prayer, Ayşî, Classical Turkish literature, Turkish Islamic literature

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı birçok kaynaktan beslenmiştir. Beslendiği bu kaynaklardan manzûm-mensûr birçok ürün ortaya çıkmıştır. Bu ürünlerden bazılarının estetik ve sanat yönü ön plandayken bazılarının talimî yönü ön plandadır. Dinî nitelikli eserler, genellikle talimî niyetle yazıldıklarından sanatsal yönleri ikinci planda kalmıştır.

İslam dininin en önemli iki kaynağı olan Kur'ân-ı Kerîm ve Hadîs-i Şerifler, klasik Türk edebiyatının da en önemli kaynaklarıdır. X. yüzyıldan itibaren, dinî eserlerin büyük bir kısmı bu iki kaynak etrafında oluşan muktesebatı ihtiva edecek şekilde manzûm olarak oluşturulmuştur. Bu sahanın şairleri söz konusu eserleri, Arapça, Farsça ve Türkçenin imkânları dâhilinde vücuda getirmişlerdir.¹ Esmâ-i hüsnâlar, Miraçnameler, siyerler, mevlidler, hilyeler, akâ'idnameler, nasihatnameler bu eserlerden bazılarıdır. Kaynağı Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet olan fıkıh eserleri de bu dönem içerisinde şairler tarafından

Türkçe kaleme alınmış ya da yazarı gösterilmeyerek Arapça fıkıh kitaplarından Türkçeye çevrilmiş birçok eser vardır.² Klasik Türk edebiyatı dönemi içerisinde Balıkesirli Devletoglu Yusuf'un "Vikaye Tercümesi", Bahtî'nin "Manzûm Vasiyetnamesi", Âbidî'nin "Ravzatü'l-İslâm"ı, Mehmet b. İbrahim'in "Şîr'atü'l-İslâm Tercümesi" gibi eserler, kaynakları belli olan tercüme eserlerdir. Ceceli Müftü İbrahim Efendi'nin "Şâfî"si birkaç kaynaktan faydalanılan ve hemen tüm fikhî konuların yer aldığı bir eserdir.³ Bu eserler, hemen tüm fikhî konuların anlatıldığı eserlerdir. Bunlardan başka, fikhin bazı bölümlerinin seçilip anlatıldığı eserler de yazılmıştır. Fıkıh kitaplarının içerisinde bablara ayrılan miras hukuku, namaz, oruç, hac gibi bölümler şairler tarafından müstakil olarak ele alınmıştır. Özellikle İslam'ın beş şartından biri olan namaz ibadeti çok önemli görüldüğünden şairler tarafından hem öğretme hem de okuyanların hayır duasını alma maksadıyla okuyucuların istifadesine sunulmuştur. Selîm'in "Manzûm Salât"ı, Sa'id'in "Mukaddimetü's-Salât"ı, Vidinli Sa'dî'nin "Manzûme-i Salat"ı, Halife Muhammed Efendi'nin "Dürretü't-Tâc"ı, Seyyidî'nin "Manzûme-i Fıkh-ı Keydânî"si, Muhammed Türâbî'nin "Manzûme-i Fıkh'ı Keydânî"si, Abdullah Ahdî bin Ali'nin "Manzûme fi'l-Fıkh"ı ve Tokatlı İshak Rızâ'î'nin "Manzûme-i Keydânî"si, Mücellî'nin "Manzum Şurû't-üs-Salât"ı, Mücellî'nin "Şurûtu's-Salât"ı, Halîlî-i Mar'aşî'nin "Ravzatü'l-İman"ı namaz ibadetinin anlatıldığı manzûm eserlerden bazılarıdır. Bu tür eserler insanları bilgilendirmek amacıyla (ta'limî) yazıldıklarından edebî açıdan daha zayıftır. Şairin sanat endişesi olmaması dolayısıyla bu tür eserlerde vezin kusurları da oldukça fazladır.⁴

Mezkûr eserlerin birçoğu Arapça yazılmış bir fikhî eserin tamamının ya da bir bölümünün manzûm tercümesidir. Gerek çeşitli hissiyâtın dile getirildiği gerek talimin amaç edinildiği bu eserlerde daha etkili ve kalıcı olunma gayesiyle çoğunlukla şîr dilinin tercih edildiği müşâhede edilmektedir.⁵ Bu durum, eserlerin Arapçadan Türkçeye manzûm olarak tercüme edilmesinin ya da telif edilen eserin manzûm olarak sunulmasının sebebi olmalıdır.

Namaz ibadetini manzûm olarak yazan şairler veya eserlerin müstensihleri, bu eserlere "Şurûtu's-Salât", "Namaz Manzûmesi", "Manzûme-i Salât" gibi isimler vermişlerdir. Şurûtu's-Salât ifadesi bu adlandırmalar içindeki en dar ifadedir. Nitekim bu türden eserler, namazın sadece şartlarının anlatıldığı eserler değildir. Hatta namazla beraber namazın gerçekleşmesinin ön koşulu olan abdest ve gusûl ibadetlerinin de anlatıldığı eserlerdir. Makaleye konu olan Şeyh Yahya Ayşî'nin Manzûme-i Salât'ı da namaz ile beraber abdest ve gusûl ibadetlerinin anlatıldığı bir eserdir.

1. ESERİN TANITILMASI

2. Eserin Adı ve Nüshaları

Eserin içinde eserin ismi hakkında bir bilgi yoktur. Eserin serlevhasında "Merhûm Şeyh Yahya Efendî'nin" kaydı vardır. Eser, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Burdur İl Halk Kütüphanesi koleksiyonundadır. 15 Hk 1810/20 numarada bulunan nüsha, kütüphanede "Manzûme-i Salât" adıyla kayıtlıdır. Eserin müstensihî hakkında bilgi yoktur. Kütüphane kaydında 293^b-300^a varakları arasında gösterilen eser gerçekte; 5 varak, 13 satırdır. Eser, harekeli nesih ile yazılmıştır. Eserin başka nüshası tespit edilememiştir.

Eserde bölümlerin başlıkları yoktur. Müstensih; derkenarlarda namazın farzının, vacibinin, sünnetinin vs. başladığını belirten başlıklar eklemiştir. Bazı yerlerde de bu başlıklar tarafımızdan köşeli parantez içine alınarak eklenmiştir.

3. Eserin Müellifi

Müstensih eserin serlavhasına "Merhûm Şeyh Yahya Efendî'nin" yazarak eserin müellifini belirtmiştir. Aynı şekilde eserin dua kısmında:

Bu nazmı Mevlevî Yahyâ-yı 'Ayşî

İdüp âsân ola yârân her işi (299^b)

beyti de eserin 'Ayşî'ye ait olduğunu göstermektedir.

Nuhbetü'l-Âsâr'daki⁶: "Mevâlî'den Mekke pâyesi olup bin altmış bir senesinde bezm-gâh-ı bihişte 'işrete gitti." ifadesi, şairin 17. yüzyılın ortalarında (m.1651) vefat ettiğini göstermektedir. Yine Esrar Dede'deki⁷ "Ebnâ-yı ricâl-i Şâm'dan bir nev-civân-ı 'âlî-kadr olup..., bin altmış hudûdunda Şâm-ı sabâhat-encâmı vâsıl-ı rahmet-i Rabbü'l-enâm olmuşlardır." ifadesi, şairin Şâm'ın ileri gelenlerinden olduğunu ve 1060 (m. 1650) civarında vefat ettiğini göstermektedir. Ancak Rıza Tezkiresi'ndeki⁸ "Mevâlî-i kirâmdan olup ismi Îsâ'dur. ... Yezdân Sultân Murâd Hân hısn-ı Revân'ı feth eyledükde..." ifadesinden

adının İsa olduğu anlaşılan şair ile İsmail Belîğ'de ve Esrar Dede'de bahsedilen Ayşî'nin aynı kişi olup olmadıkları kesin değildir. İsmail Belîğ ve Esrar Dede, Ayşî mahlaslı şairin ismini belirtmemiş; ancak her üç tezkiredeki Ayşî mahlaslı şairlerin aynı yüzyılda yaşamış oldukları kesindir. Rıza ve İsmail Belîğ'in mevâliden dedikleri Ayşî aynı kişi olmalıdır. Ancak incelenen eserden isminin Yahya olduğu bilinen Ayşî ile Rıza Tezkiresi'nde geçen Ayşî İsâ aynı kişi midir bilinmemektedir.

3.1. Eserin Yazılış Tarihi ve Sebebi

Eserin sonunda hicri 1195 (m. 1781) tarihi verilmiştir. Bu tarih, miladi 18. yüzyılın sonuna denk gelmektedir. Bu tarih eserin istinsah tarihidir.

Tezkirelerden m. 1651'de vefat ettiği anlaşılan şairin eserini bu yüzyılın ilk yarısında veya 16. yüzyılın sonlarında yazmış olduğu söylenebilir.

Sebeb-i Telif kısmında:

Pes andan sonra ey merd-i fâ'ik
Bu 'abd-i müznibe bir yâr-i şâdık

Didi gel eyle bir manzûme-i hûb
Müfid ü muhtaşar maqbûl ü mergûb

Namâz ile vuzû vü gusûl zâhir
Beyân it ki olalar hıfzına kâdir

Qabûl itdüm ben istid'âsun anuñ
Getürdüm nazma heb didigün anuñ (15 Hk 1810/20, 293^b)

beyitlerinden anlaşıldığı üzere şair eserini; başkasının isteği üzerine, okuyuculardan kabul ve rağbet görecektir, faydalı ve hafızada kalacak bir şekilde yazmıştır.

3.2. Eserin Şekil Özellikleri

Eser, mesnevi nazım şekli ve aruzun heceze bahrinin "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün" kalıbı ile yazılmıştır.

3.3. Eserin Dil ve Üslubu

Eser, namaz ibadetinin anlatıldığı bir eser olduğu için eserde istinşak, temazmuz, vuzu, tenahnüh, senâ, ta'avvüz, muvâlât, tahlil, bevl, te'mîn, mübâşere-i fâhiş gibi fikhî terimler oldukça fazladır. Bu terimler haricinde eser Arapça kelimelerin çoğunlukta olduğu bir dille yazılmıştır. Farsça kelimeler de az kullanılmıştır. Şair, öğreticiliği ön planda tuttuğu için aruz veznini kullanırken çokça imâle ve kısmen de zihaf yapmıştır. Bazı beyitlerde kafiye yoktur. Ses ahengi rediflerle sağlanmıştır: kıldı/kıldı (2. beyit), hep/hep (4. beyit), biri/biri (15, 70, 71, 89. beyit), üzere/üzere (52. beyit), kelâmı/kelâmı (59. beyit), oldı/oldı (60. beyit), esâbi'/esâbi' (74. beyit), itmek/itmek (76. beyit), dübürden/dübürden (90. beyit). Bazı kafiye tekrar edilmiştir: birâder/ezber (50, 67, 82, 92 beyit), bil/kıl (24, 29. beyit), cân/iz'ân (46, 94. beyit). Şair, 104 beyitlik kısa sayılan bu eserde kafiye bulma ve aruzu uygulamada başarılı sayılmaz.

3.4. Eserin Muhtevası

Eser, Allah'a övgü, Hz. Peygamber'e salat ve selam, âl ve ashabına selam ve eserin yazılış sebebini belirten bir giriş ile başlamaktadır. Sonra asıl konu olan namazın şartları, farzları, vâcipleri, sünnetleri, müstehapları, mekrûhları, müfsitleri; abdestin farzları, sünnetleri, adabı, mekrûhları, yasakları; abdesti bozan hâller; guslün farzları, sünnetleri ile devam etmektedir. Eser, en son dua kısmıyla nihayet bulmaktadır. Eser toplam 103 beyittir. Eserin açıklaması şöyledir:

Bârî olan yani düzgün, tertipli ve güzel yaratan Yüce Allah'ın adıyla. O ki kendisine kulluk edilen ve her şeyin sahibidir. Âlemi "ol emri" ile yarattı. Gücünün eksiksiz olduğunu ispatladı. Hz. Âdem'i, meleklerin kendisine secde edeceği şekilde kerem sahibi olarak yarattı. İnsanları da Hz. Âdem'in neslinden yaratarak âlemlere öncü kıldı. Öncü olanların en önde geleni de Hz. Âdem'in övücü, methedilmeye değer olan Hz. Muhammed'dir. Salat ve selam seçilmiş olan son peygambere, onun ehl-i beytine ve ashâbına olsun. Sâdık bir kimse bu günahkâr kula dedi ki: Namaz, abdest ve gusûl ile ilgili kolay ezberlenebilir rağbet edilecek, kabul görülecek, faydalı ve özet bir güzel şiir yaz. Ben de bu kimsenin ricasını kabul ederek istediği şekilde bir şiir yazdım.

Şürûtu's-Salât

Ey sevgili namazın şartları altıdır. Sana bunları bir bir söyleyeyim de haberdâr ol. Bunlar: abdestli

son oturuştur. Bunlardan biri olmazsa namaz kabul olmaz.

Vâcibü's-Şalât

Kurtuluşa ermek için namazın on iki vâcibini yerine getirmek gerekir. Bunlar: Önce Fâtiha sûresi sonra bir zammı sûre okumak, namazın rükünlerinde sıraya riayet etmek, birinci oturuşu gerçekleştirmek, iki oturuşta da tahiiyyat okumak, vitir namazında kunut okumak, bayram namazlarının tekbirleri yerine getirmek, namazı açık okunacak yerde açık gizli okunacak yerde gizli okumak, cahilce davrananlardan olmayıp tadil-i erkâna uymak, selam vermek. Bu vaciplerden birini terk eden sehiv secdesi yapmalıdır.

Sünenü's-Şalât

Namazın sünnetlerini yirmi beş bil. Bu sünnetleri bilip vaktinde kıl. Bunlar: Namaza başlama tekbirinde baş parmakları kulağa değecek şekilde elleri kaldırmak, kıyamda iken sağ eli sol üzerine koyacak şekilde göbük altında tutmak, Allah'ı övmek (Subhâneke duasını okumak) ve Allah'a sığınmak (euzubillâh demek), her rekatta besmele çekmek ve Fâtiha Sûresi'nden sonra âmin demek, farz namazların son iki rekatında sadece Fâtiha Sûresi'ni okumak, üç rekatlı namazda sadece üçüncü rekatta sadece Fâtiha Sûresi'ni okumak, ara tekbirleri getirmek, rükûda elleri dize dayamak, rükûda sırtı düzleştirmek ve üç defa tesbihte bulunmak (Sübhâne rabbiyel-azîm demek), rükûdan doğrulunca tesmî etmek (Semiallâhü limen hamideh demek) ve de hamd etmek (rabbena lekel hamd demek), secdeye giderken önce dizleri sonra elleri yere koymak, secdede iken el ve ayak parmaklarını kibleye döndürmek ve karnı ayaklardan ayırmak, secdede yüzünü iki elinin arasında kalacak şekilde yere koymak, başını secdeye götürünce önce burnu sonra alını koymak, secdede üç kere tesbihte bulunmak (Sübhâne rabbiyel-a'lâ demek) daha fazlasını söylemek ise müstehaptır.

Müstehabbâtü's-Şalât

Namazın müstehapları sekizdir. Bunları yapana çok sevap verilir. Bunlar: Müezzin kâmet getirdiğinde "Hayya alâ" okuyunca ayakta beklemek, iftitah tekbirini getirdikten sonra eli dirseğinden tutmak, kıyamdayken secde yerine bakmak, kıyam ve rükûdayken dört parmağın görünürde kalması, ayakların arka kısmının birbirinden ayrı olması, secdedeyken burnun iki yanına bakmak, oturmuş halindeyken kucak tarafına bakmaktır.

Mekrûhâtü's-Şalât

Namazın mekrûhları on birdir. Sana bunları bir bir anlatayım: Özürsüz ise teşehüdde bağdaş kurup oturmak, tesbih ederken bunu parmaklarla saymak, secdedeyken iki kolu yere döşemek, etrafa bakmak, gözleri kapalı namaz kılmak, secdede yere değmesin diye saçları tutmak veya bağlamak, özürsüz olarak sarığın gözünün üzerine gelmesi ve secde ettiği yere gelmesi, namazda esnemek, bir yiyeceği yutmak, vücudunun bir azası, elbisesi ve dili ile oynamak, mescitte yer varken arkalarda namaz kılmaktır.

Müfsidâtü's-Şalât

Namazı bozan şeyler on dördtür. Bunları dinin ileri gelenleri beyan etmişlerdir. Bunlar: Gereksiz yere öksürmek ve aksıran kişiye cevap vermek, namaz kılanın başkasına bir şeyi ima edecek şekilde sesli olarak konuşması, namazdayken bir tevhid kelâmı söylendiğinde buna tevhid kelâmı ile cevap vermek (Allah ismi işitilince celle celâlüh diye cevap vermek), avret mahallinin açılması, ön ve arkadan abdesti bozacak bir şeyin çıkması, selam verenin selamını dille ve elle almak, namazın rükünlerinin sırasını bozmak, okunması gerekenleri geciktirmek, çok fazla harekette bulunmak, yeme-içme, kahkaha atmak, gülmektir.

Ferâ'izü'l-Vuzû

Abdestin farzı dördtür. Gönül bahçesine su taşıyan kimse bilsin. Bunlar: Yüzü yıkamak, elleri dirseklere kadar yıkamak, başın dörtte birini mesh etmek, ayakları topukları ile beraber yıkamaktır.

Sünenü'l-Vuzû

Ey can! Abdestin sünnetleri on üçtür. Bunları öğren cahil olma. Bunlar: Niyet, elleri yıkamak, misvak kullanmak, mazmaza yapmak, burna üç defa su çekmek, başın tümünü mesh etmek, başı mesh ettikten sonra aynı su ile iki kulağı temizlemek, ayetle de sabittir (Mâide Sûresi, 5) ki uzuvları bir tertibe uyarak peş peşe yıkamak, uzuvları üçer kez yıkamak, parmak aralarını, sakalları hilallemek.

Âdâbu'l-Vuzû

Abdestin adabı dokuzdur. Bunlar: Niyeti dil ile de getirmek, ağza ve burna su veremeyi sağ elle

Menhiyyâtü'l-Vuzû

Abdest alırken nehyedilen şeyler beştir. Bunlar: Suyu fazla kullanmak, farz olan uzuvları yıkarken üçten eksik veya fazla yapmak, önden ve arkadan çıkan necaseti sağ elle temizlemek, abdest alırken avret yerlerin görünmesi, abdest alırken önden ve arkadan bir şeyin çıkması.

Naķā'izu'l-Vuzû

Abdesti bozan şeyler sekizdir. Bunlar: İdrar ve dışkı yolundan herhangi bir şeyin çıkması, bedenden çıkan kan ve irinin etrafa yayılacak şekilde dağılması, ağız dolusu kusmak, uyumak, bayılmak, delirmek, dübürden kurt düşmesi, karı kocanın çıplak olarak avret yerlerini sürtmeleri abdesti bozar. Ancak başka yere değse abdest bozulmaz.

Ferā'izu'l-Ġusl

Guslün farzları üçtür. Birisi ağza su vermek, birisi burna su vermek, birisi de bedenın tümünü yıkamak.

Sünenü'l-Ġusl

Guslün sünnetleri beştir. Bunlar: Üç kez elleri yıkamak, avret yerini yıkamak, vücutta pislik varsa temizlemek, abdest almak, suyu başa dökmek ve suyu bütün vücuda yettirmek, abdest alınan mekandan ayrılırken ayakları yıkamak.

Hâtime

Namaz, abdest ve guslû kısaca anlattım ki ezberlenmesi kolay olsun. Muradım, okuyanlardan dua almaktır ki dua peygamberlerin silahıdır. Bu eser okundukça bu fakir anılsın. Bir Fâtiha okunsun ki ruhum şad olsun. Bu şiiri Mevlevî Yahya Ayşî kolay kıldı. Başka eserden tercüme edilen bu manzume tamamlandı, okunması da makbul sayıldı.

SONUÇ

1650-1651 yılında vefat eden Şeyh Yahya Ayşî, Manzûme-i Salât isimli eserini 16. yüzyılın sonlarına doğru veya 17. yüzyılın ilk yarısında yazmıştır. Şairin başka eseri tespit edilememiştir. Ayşî, fıkıh kitaplarının muâmelât bölümündeki namaz ibadetini ve namaz ibadetinin gerçekleşmesini sağlayan abdest ve guslû ibadetlerini manzûm şekilde yazarak okuyanların istifadesine sunmuştur. Şairin amacı, okuyucuya İslam dininin önem verdiği namaz ibadetini öğretmek, eserin okunmasını kolaylaştırmak ve okuyanların kendisine dua etmelerini sağlamaktır. Şair, aruzu uygulamakta ve kafiyele kelimeler bulmakta zorluk çekmiştir. Eserin giriş ve dua bölümlerinde anlam akıcı iken, asıl konunun anlatıldığı bölümlerde akıcılık kaybolmuştur.

METİN**Kalıp: Mefā'ılün Mefā'ılün Fa'ülün**

- 1 Be-nām-ı Hâzret-i Bārî Te'ālā
K'odur ma'būd ü hem maķşūd ü Mevlā
- 2 Cihānı "Emr-i Kün"den var kıldı
Kemāl-i kudretün izhār kıldı
- 3 Yaratdı Ādem'i kıldı mükerrerem
Melekler hem sücüd itdi aña hem
- 4 Anuñ neslinden oldu insān hep
Olup halkı cihāna muktedā hep
- 5 Huşuşen şāh-ı 'ālem fahr-i Ādem
Muhammed Ahmed [ü] Maḥmūd u ḥātem
- 6 Şalāt-ile selām ol Muştafāya
Daḥi āl ü aşḥāb ü bā-şafāya

Müfîd ü muhtaşar maqbûl ü mergûb

9 Namâz-ile vuzû vü gusl ü zâhir

Beyân it ki ola hıfzına kâdir

10 Kabûl itdüm ben istid'âsın anuñ

Getürdüm nazma heb didügin anuñ

Şürûtu's-Şalât

11 Namâzuñ altı oldı şartı ey yâr

Saña bir bir diyem olgıl haber-dâr

12 Vuzû' ile tahâret setr-i 'avret

Dañi vaqt ile istikbâl ü niyyet

13 Birin terk eyler-iseñ bunlarıñ ger

Şahîh olmaz namâzuñ ey birader

Furûzu's-Şalât

14 Namâzuñ bil ki altı oldı farzı

Edâ eyle koma boynunda qarzı

15 Biri tekbîretü'l-ihrâm biri

Kıyâm oldı kırâ'at dañi qaşr biri

16 Rükû'-ile sücûdı eyle lâ-büd

Ahîre ka'de miqtârü't-teşehhüd

17 Olur fâsid namâz ola biri terk

Kelâmum hâtırında şakla sen berk

Vâcibü's-Şalât

18 Namâzıñ on ikidür vâcibâtı

Anı zabt eyle isterseñ necâtı

19 Okuyup Fâtiha sûre-i Fil zâm

Ri'âyet idegör tertîbe sen hem

20 Biri de ka'de-i ulâ birisi

Teşehhüd-i şânide ey dîn ulusu

21 Kunût vitir ü tekbîrât-ı 'ıydın

Yerinde cehr-ile ihfâyı kıl zeyn

22 İdüp ta'dîl-i erkân olma 'âmî

İşâbet kıl dañi lafzı selâmı

- 24 Namâzun sünnetin yigirmi beş bil
Anı sa'y eyleyüp vaktinde sen kıl
- 25 Biri el kaldırıp tekbîre hattâ
İki ibhâm irişe kulağa tâ
- 26 Daği vaz' eyle elün şol üzere
Şu şart-ile ola taht-ı sürre
- 27 Senâ ile ta'avvüz oldı elzem
Daği her rek'atda tesmiye hem
- 28 Kıl âhire rek'at Fâtiha ta'yîn
Üç ola rek'at-ı farz ey hoş emîn
- 29 Eger dört ise rek'atı anuñ bil
Âhirine ta'yîn Fâtiha kıl
- 30 Biri te'mîn ü tekbîrât biri
Eli dize tayamağdur de biri
- 31 Biri de arka bat eylemekdür
Rükû' içre de üç tesbîh dimekdür
- 32 Rükû'dan başın kaldırdığında
Kıyâm üzere durup tesmî' ide
- 33 Daği tahmîd ide dizlerin hem
Zemin üzere it vaz' elden aqdem
- 34 Tayana ellerine işbi'in hem
Çevire kıbleye hem ru'yete hem cenb⁹
- 35 Ayağı işbi'in daği çevire
Budından batnını hem ayıra
- 36 Yüzini koya keffeyn arasına
Mukaddem tuta enfi cebhesine
- 37 Sücüd içre ide üç kerre tesbîh
Ziyâde müsteħabdır saña taşrîh

[Müsteħabbâtü's-Şalât]

- 38 Namâzuñ bil sekizdür müsteħabbı
Edâ eyle anı çokdur şevâbı

40 Biri “**ķad ķāmeti’ş-şalāt**” dimezden
Muķaddem tırmaķ oldu diñleyenden

41 Ćunki tekbīretü’l-iftitāhı ide
Yeñinden çıkara keffeyninde

42 Kıyāmında muşallī diñleyenden
Gözin ırmeye secde yerinden

43 Kıyām-ile rükū’ında muşallī
Ćehār engüşt deñlü eyle belli

44 Ayaklarını öķçe cānibinden
İraķ tutmaķ gerek biri birinden

45 Sücūdında muşallī ey birāder
Baķa ernebi’e enfe berāber

46 Ku’ūdında baķa hicrine ey cān
Birer birer kelāmum eyle iz’ān

[Mekrūhātü’ş-Şalāt]

47 Namāzuñ oldu mekrūhātı on bir
Saña taķrīr ideyüm ānı bir bir

48 Biri oldu bilā- ‘özrin terebbu’
Daķi tesbīhi şaymaķ yā eşābi’

49 Sücūd içre zirā’ın döşetmek
Göz-ile daķi etrāfı gözetmek

50 Biri daķi direm saña birāder
Bilā- ‘özrin gözin yummaķ kıl ezber

51 Mekān-ı secdede eller-ile ḥaşātı
Daķi taķlīb itmekdür burātı

52 Bilā- ‘özrin ‘ammāme gözi üzere
Sücūd itmek ya fazlī şevbi üzere

53 Biri de esnemekdür rayb u şeksiz
Femi esnān-ile yutķunmaķsız

54 Biri de oynamaķdur daķi ḥoşca belle
Bedenle kıl eyle esbābla dille

56 Namāzuñ çārdehdür müfsidâtı
Beyân itmiş anı dīniñ şıķatı

57 Bilā-‘özrin tenaħnuħdur biri
Cevāb ü ‘ātıs oldu hem birisi

58 Daħi fetih kırā’atdur muşallī
Ki ide ğayra ānı eyle belli

59 Biri de oldu bil tevħid kelāmı
Eger olsa cevāb anuñla kelāmı

60 Biri de inkişāf-ı ‘avret oldu
Biri de idtifā’-ı girye oldu

61 Biri de redd-i selām oldu sen añla
El-ile ey birāder daħi dille

62 Daħi tertīb sākıt eyler ise
Muşallī zıkr-i fā’it eyler ise

63 Biri de çok ‘amel biri tekellüm
Biri de ekil oldu kıl ta’allüm

64 Biri şürb oldu biri ķahķahadur
Biri de ğande ey merd-i bahādur

[Ferā’izü’l-Vuzû’]

65 Vuzūnuñ daħi bil dört oldu farzı
Saķa kesb ider āndan cān riyāzı

66 Birisi vechi yumaķdur biri de
Yumaķ tā mirfaķına elleri de

67 Biri de anuñ oldu ey birāder
Başuñ rub’ını mesh kıl ezber

68 Ayakları daħi ka’bına dek
Yumaķdur biri de bī-rayb ü bī-şek

[Sünenü’l-Vuzû’]

69 Vuzūnuñ sünneti on üçdür ey cān
Ta’allüm eyle ānı olma nādān

70 Biri niyyet biri tesmiye biri

85 Biri 'inde'l-vuzū hem keşf-i 'avret
Şağ elle yokdur istincāya ruḥṣat

26. $\mathbf{B} = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}$

87 Vuzûnuñ nâkızâtı bil sekizdür
Sebileyn biri iħrâc olandur

88 Biri kan u iriñdür hem bedenden
Tecāvüz ide çıķduğı yerden

89 Biri ağızı tolusu kay' u biri
Uyumaķdur bayılmaķdur biri

90 Cünündür biri de dübürden
Çıķa ķurd düşe bu zamân dübürden

91 Biri dağı mübâşere-i fâhiş
Degil lems-i zeker yâ mar'et-i hiş

[Ferâ'izu'l-Ğusl]

92 Furûzı ğusluñ üçdür ey birâder
Birisi mażmaza dağı kıl ezber

93 Birisi dağı istinşâķ kılmaķ
Bedenüñ sâ'irini dağı yumaķ

[Sünenü'l-Ğusl]

94 Beş oldu sünnet-i ğusl eyle iz'ân
Biri üç kez eli yumaķdur ey cân

95 Biri ferici yumaķ dağı biri de
Maħs var ise zâ'il eylemekdür de

96 Birisi de vuzû vü ğasl-i ricleyn
Kelâmım hâtırında ezber it zeyn

97 Birisi dağı şuyı hem başa dökmek
Biri şuyı kamu cisme yetürmek

98 Pes andan soñra ķalkup ol mekândan
Ayakları yumaķdur diñle benden

[Hâtıme]

99 Namâz-ile vuzû vü ğusli mücmel
Beyân itdüm ola hıfzı eshel

100Murâdum okuyanlardan du'âdur
Du'â zîrâ silâh-ı enbiyâdur

101Okudukda faķiri ideler yâd
Ķılup bir Fâtiħâ-yla rûhumı şâd

Temmeti'l-kitâb bi-'avni'llâhi'l-Vehhâb
Senete hams ve tis'in ve mi'et ve elf

KAYNAKÇA:

Abdulkadiroğlu, Abdulkirim. *İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Asar li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar*. Ankara: AKM Yayınları, 1999.

Ayşî, Mevlevî Yahya. *Manzûme-i Salât*. Burdur İl Halk Kütüphanesi, 15 Hk 1810/20: 293b-298a. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi.

Genç, İlhan. *Tezkire-i Şu'ara-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yayınları, 2000.

Levend, Agah Sırrı. "Dini Edebiyatımızın Başlıca Ürünleri". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten* 20 (1973): 35-80.

Söylemez, İdris. "Mücellî'nin Manzum Şurûtü's-Salâtı", *Artuklu Akademi* 6/1 (2019): 115-143.

Süer, Fatih Ramazan. "Sa'dî Efendi'nin Es'ile-i Sûfî Ecvibe-i Sa'dî Adlı Namaz Risalesi". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 18 (2017): 467-502.

Süslü, Zahir. *Klasik Türk Edebiyatında Manzum Fıkıh Eserleri ve Ceceli Müftü İbrahim Efendi'nin Şâfi Adlı Eseri (İnceleme-Metin)*. Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, 2019.

Yıldız, Alim. "Müellifi Meçhul Bir Şurûtü's-Salât Mesnevisi". *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* XIII/2 (2009): 175-187.

Zavotçu, Gencay. *Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2009.